

letekkel és spontán módon zajlik a tanulási folyamat, ezáltal az eredményesség is lényegesen jobb, hiszen a játékos feladatmegoldás oldott, feszültségmentes légkört teremt.

Több feladat segíti az íráselőkészítést. A különböző elemek rajzolása során szándékosan nélkül gyakorolják be a ritmikus ceruzamozgást, a betűíráshoz elengedhetetlenül szükséges finom motorikus kézmozgást és szem-kéz koordinációt. Ugyancsak pontos megfigyelést, finom kézmozgást és türelmet fejleszt a papírhajtogatás is. A kész forma utáni vágy és a siker öröme kárpótolja a kis alkotókat a ráfordított munkáért. A nagyítással és kicsinyítéssel kapcsolatos feladatok, a különböző nézetek kiválasztása komoly megfigyelésre készíteti a kisiskolásokat, fejleszti alaklátságukat.

Meglepetés a foglalkoztató füzet közepén található kivehető kártyajáték, az *Alom*. A játékot 12 kategória (gyümölcs, játék, állat, ruha, konyhaeszköz, bútor – páros, hosszú, piros, kék, zöld, kerek) vezérli. A megadott közös tulajdonság játékosan készíti elő a halmazképzés műveletét és a matematika gondolkodás alapjainak kialakítását. Többféle játékleírás segíti a kártya változatos felhasználását. A *Boa plusz* egyaránt ajánlható az óvodás és kisiskolás korosztály számára.

Páli Judit – Forgách Balázs: *Boa plusz, Kukucs Stúdió 1993.*

BENEDEK IGNÁCNÉ

Kalendárium

Kalendárium készült a kisiskolásoknak életkorukhoz igazítva. Felhasználása lehetőséget ad arra, hogy közelebről is megismerhessék a magyar nép jeles napjait. Néphiedelmek felidézésével, népszokásaink megismerésével feleleveníthetjük a régi életet. A paraszti életmód bemutatása, a paraszti sors hétköznapjainak közelebb hozása fontos a gyermekek magyarság tudatának kialakításában is. A Kalendáriumban található népmesék, mondókák, népi játékok, népdalok iskolai órákon is felhasználhatók a tanulók sokoldalú fejlesztésére és munkáltatására. Ismereteik közben bővülnek, néhány jelentős vallási ünnep magyarázata és eredete is megvilágosul, jobban érzékelik a különbséget a régi és a mai élet között. E könyv ösztönöz a népi hagyományok megismerésére, felélesztésére és ápolására.

Az első osztályosok számára készült kötet nemcsak magyar órán, hanem ének, technika, rajz órán is jól felhasználható. A mindenkor jeles napokon is haszonnal forgatható. A tanév hónapjaihoz és az évszakokhoz igazodik a könyv felépítése. Esetenként lehetne szerencsésebb a versek, mesék és történetek kiválasztása. Különösen az utóbbiak nagyon hosszúak. Természetesen az év elején csak a tanár olvashatja fel ezeket, mivel a gyerekek még nem tudnak olvasni, de a hosszú olvasmányok később is nehezen mennek. Véleményem szerint több rövidebb, illusztrált történetet kellett volna beiktatni, amit a gyerekek önállóan is fel tudnak dolgozni, mert így az ősz és a tél nagyobb része a pedagógus felolvasásán alapul, ha a Kalendáriumot céljának megfelelően kívánjuk felhasználni. Nagyon sok az archaikus, régies kifejezés. Ezek megismerése gazdagítja a tanulók szókincsét, célszerű lett volna e kifejezéseket a könyv végén csokorba kötni, így bármikor könnyebben fellelhető lenne. Helyenként a dal pontos zenei leírásával is gondom van. A rajzkészséget és összehasonlításokat igénylő feladatokat felhasználásuk előtt alaposan át kell gondolnunk. A rendkívül eltérő rajzkészséggel rendelkező gyerekek között előfordulnak olyanok is, akik számára bizonyos megkötések komoly problémákat okoznak. Az összehasonlítási feladatoknál pedig mindig igyekezzünk a szempontokat meghatározni, különben a tanácstalanság, vagy a „megoldások” parttalanságának veszélye fenyeget.

A második osztályosok számára készült kötet már jobban alkalmazkodik a gyerekek életkorához. Szorosan épül az első osztályos anyagra, jól használható a környezetisme-

ret órán is. Az *Ablak-Zsiráf* könyv használatát is igénybe veszi. Célszerűbbnek tűnik az első kötetből néhány nagyobb lélegzetű olvasmányt második osztályban elővenni, hiszen ekkor a gyerekek már jelentősen nagyobb olvasási készséggel rendelkeznek. Sok gyakorlással és ismétléssel ezt még fokoznunk kell. A könyv használati értékét jelentősen csökkentti, hogy a gyerekek írásbeli válaszára csak egy vonalat jelöl ki. Ez ugyan csak formai kifogásnak tűnik, de bosszantó, hogy ezen a téren nem tudunk következtetések maradni. Hosszabb ideje harcolunk már ez ellen. Az első osztályban igyekszünk elérni a szép, kerek, vonaltól vonalig írást. Az egyvonalas kijelölés ezt egy csapásra agyonüti. Jó lenne, ha a második osztályos vonalazást megtartanánk, mert az kiküszöböli a gyerekek szorongásának és félelmének egyik forrását és a magunk munkájának gyümölcsét sem tennék tönkre, következetesebbek maradnánk.

Kalendárium I-II. Korona kiadó, Budapest, 1993.

FÜLÖPNÉ SVÁB JOLÁN

Ahogy a világot látjuk

Jellemző ránk, hogy mit és miképpen látunk a világból. Ez a két mozzanat döntően befolyásolja egész életvitelünket, gondolkodásunkat. Az ember mindig is érzékeny volt világának vizuális megjelenésére, a huszadik század azonban talán még fontosabbá tette a képek általi megjelenítést.

A vizualitás kiemelt helyzetét sokan jelenünk válságpozíciójának legszimpatikusabb elemeként kezelik, és az írásos kultúra kontra képi perében az utóbbi mindent megsemmisítő, elsőpró győzelmét konstatálják. S eképpen a humanista tradíció látványos háttérbe szorulása is félelmek forrásává válik. S nemcsak a képek által közvetített információáramlás sebességének ugrásszerű növekedése vagy környezetünk sematizációkban terjeszkedő formái kelhetnek – adott esetben jogos – indulatokat, de a művészetben végbement változások sem arattak/aratnak osztatlan sikert. Elég, ha csak az absztrakció vagy a gesztusfestészet által kiváltott botrányokra gondolunk. Ami ugyan jócskán konzervatív ízü, s nem mentes az újdonságtól való félelem mindenkori jellegzetességétől sem, egy dologgal kapcsolatban azonban elgondolkodtathat mindannyiunkat.

Vajon hol van a probléma kiindulópontja? Nem arról van-e szó, hogy saját magunk által diktált tempónk rajtunk túlnöve ellenőrizhetetlenné vált, s eképpen érzékenységünk, kreatív szemléletünk lassan statikus állapotba kerül? A felnőtt korba érkezve azt a játékos-ságot, szenzibilitást veszítjük el, amely talán másképpen „látatná” velünk világunkat?

Többek között az előző problémák és kérdések is felvetődhetnek bennünk az Érték-közvetítő és képességfejlesztő program keretében megjelent *A látás világa* című tankönyvsorozat első négy darabja kapcsán. Az általános iskola eddig talán kevésbé preferált vonulata volt a készségek képességekké fejlesztése a nem pusztán kognitívumokat megmozgató szférában. Azért kell feltétlen élnünk ezzel a megszorítással, mert nemcsak arról van szó, hogy a racionalitás túlsúlya sok esetben háttérbe szorította az intuitív és kreatív módozatok megjelenését, hanem arról is, hogy az utóbbi előfeltételévé is válhat az előzőnek, és a kettő komplementaritása lehetne a legfőbb célkitűzés a pedagógia teljes folyamatában.

Ha ezeket a szempontokat tekintjük mértékadóknak, akkor problémafelvetésében és megoldásaiban komoly eredményeket ért el *Heffner Anna*, a tankönyv írója. A pedagógiai adaptáció problémájától most eltekintünk, mivel nem áll még rendelkezésünkre kellő távlat és tapasztalat az alkalmazhatósággal kapcsolatban. Így most csak az egyes könyvek tartalmi, illetve az azokhoz szorosan kötődő, formai sajátosságait emeljük ki.

Nézzük a könyvek tematizációját. Az *1. osztály* részére készült feladatlapok a pont, vonal, folt, az alapszínek és kevert színek, valamint a lap és test jellegzetességeit dolgozzák, illetve dolgoztatják fel. Ez a szisztematizáció elsősorban a gyermek személyisé-